

ANKARA ZÂBİT NAMZETLERİ TALİMGÂHININ İLK MEZUNİYET TÖRENİ VE ATATÜRK'ÜN KONUŞMASI

Dr.Suat AKGÜL

Birinci Dünya Savaşında Osmanlı ordusunun subay ikmâli, İstanbul'daki talimgâhlardan yapılırdı. Yeni bir devlet oluşumuna giden Ankara Hükümeti İstanbul'daki Harp Okulu'ndan istediği şartlarda verim alamıyordu. Üstelik İstanbul'un işgâl altında olması askerî okullardaki eğitim ve öğretimi olumsuz etkiliyordu. Milli Mücadelenin genç subay ihtiyacını karşılamak bir zorunluluk olarak görülüyordu. Bu yüzden ihtiyaç duyulan genç subay ihtiyacını karşılamak üzere 01 Temmuz 1920'de Ankara - Cebeci'de Abidinpaşa Köşkü civarındaki barakalarda "Sınıf-ı Muhtelif Zâbit Namzetleri Talimgâhı" açıldı. Bu okulun açılış zamanlaması oldukça dikkat çekicidir. Çünkü İstanbul 16 Mart 1920'de resmen işgal edilmiş ve bir çok resmî binaya işgâl kuvvetleri tarafından el konulmuştu. Bu yüzden Milli Mücadelenin merkezi konumundaki Ankara'da bir askerî okul açılması hızla uygulama sahası buldu. Bu ihtiyacı karşılamak için kurulan Talimgâh kısa yoldan millî ordunun ihtiyaç duyduğu subayı yetiştirmeye başladı.

Okulun eğitim öğretim süresi bir sene idi ve 3 devreye ayrılmıştı. Talimgâhın ilk öğrencileri yedek subay öğrencileriyle Harp Okulu ve Kuleli'nin muhtelif sınıflarından Anadolu'ya kaçabilen öğrencilerdi. Daha önce Anadolu'ya geçen Harp Okulu öğrencilerinin eğitimlerini tamamlayabilecekleri bir okul olmadığı için kimisi birliklere kimileri de milli mücadele yanlısı çete reislerinin yanlarına verilmişlerdi. Talimgâhın açılmasıyla dağınık durumda olan bu gençler bir okul etrafında toplanmış oldular.

Üç devre üzerinden teşkil olunan Talimgâhın birinci devresine Zâbitân Mektebi'nden (Harp Okulu), ikinci devresine idadilerden ve üçüncü sınıfına da Harp Okulu ve Kuleli'nin çeşitli sınıflarından gelen öğrenciler alındı. Daha sonra İstanbul ve Anadolu'dan gelen gençlerle beslenen talimgâh, ilk mezunlarını Ekim 1920'de verdi. Öğrenciler asteğmen olarak mezun oldular. Yüzbaşı Rusuhi komutasında 42 kişilik bu öğrenci grubunun diplomalarını Mustafa Kemal ve Fevzi Paşalar verdiler. İlk zamanlarda talimgâh yalnız piyade ve süvari subayı çıkarıyordu. Ankara'da topçu sınıfına ayrılanlar Ekim 1921'de Konya'da açılan "Topçu Zâbit Namzetleri Talimgâhı"na gönderiliyorlardı. Daha sonra topçu ve diğer sınıflar da Ankara'daki talimgâha yerleştirildiler. Talimgâhta öğrenciler barakalarda ve yerlerde ders görüyorlardı. Sınıflarda sıra yoktu.

Talimgâhta ilk ders programı şu şekilde idi: Önce; "Piyade Talimnamesi, Makineli Tüfek Talimnamesi, Atış Nazariyatı, Seferiye, Topoğrafya, Terbiye-i Askeriye" dersleri okutuluyordu. Müessese geliştikçe ders programında bazı tadilat yapıldı. Talimgâhın üç devresinde şu dersler okutuluyordu:

1 inci Devre: Piyade Talimnamesi, Endaht Nizamnamesi, Dahiliye Kanunnamesi, Ceza Kanunnamesi, Seferiye, Topoğrafya, Hıfzıssıhha, Kitabet, (Farsça), Talim Ve Ameliyatı.

2 nci Devre: Piyade Talimnamesi, Endaht Talimnamesi, Ceza Kanunnamesi, Topoğrafya, Farsça, İstihkam, Hıfzıssıhha, Ešliha, Talim Ameliyatı.

3 üncü Devre: Piyade Makineli Tüfek Talimnamesi, Tabya Ve Seferiye, Topoğrafya, Ešliha, İstihkâm, Kitabet-i Askeriye, Talim, Tabiye, Seferiye ve Topoğrafya Tatbikatları.

Ayrıca Cumartesi, Pazar, Pazartesi ve Salı günleri 7-8 saat talim, akşam ve gece dersleri yapılıyordu. Çarşamba günü tamamen tatbikat, Perşembe umumi temizlik ve muayene ile geçiyordu.

Müdafaa-i Milliye Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığı önemli bir misyon üstlenen talimgâhla çok yakından ilgilenmişlerdir. Nitekim 28 Aralık 1920'de okulu teftiş eden Fevzi Paşa, gördüğü eksikliklerin hemen tamamlanmasını istemiştir. Fevzi Paşa'nın gördüğü eksiklikler ve istekleri şunlardı:

"1. Öğrenciye hiç elbise verilmemiş, kaputları vücutlarına uydurulamamıştır. Yatakları da perişan bir durumdadır. Bunun için öğrencilere hemen elbise dağıtılmalı, okula iki terzi nefer tahsisi ile bir dikiş makinesi verilmelidir. Kaputlar öğrencilerin vücutlarına uydurulmalıdır.

2. Bundan başka öğrenciye birer manevra kayışı ile portatif kazma ve kürek verilmelidir.

3. Öğrencinin koğuşları ile okula tahsis edilen barakanın eksik kiremitleri tamamlanmalıdır.

4. Okula hizmet eden 58 erin tamamı kaputsuzdur. Bunlara kaput sağlanmalıdır."

Fevzi Paşa'nın yukarıdaki yazısında talimgâh için Mekteb-i Harbiye ifadesini kullanması, daha 1920 yılında Harp Okulu'nun Ankara'da Millî Mücadele saflarında yer aldığını göstermektedir.

Abidinpaşa Talimgâhı'ndan mezun olan subaylar cephelerde büyük yararlıklar göstermişler; Sakarya ve Büyük Taarruz'da düşmanın mağlubiyete uğratılmasında rol oynamışlardır.

İlk mezunların verildiği Ekim 1920'den yıl sonuna kadar çeşitli rütbe ve sınıfta cephelere gönderilen subay miktarı 256 subay; ocak, şubat, mart, nisan 1921'de gönderilen ise 1.105 subay, 144 hesap memuru, 8 sanatkâr (usta) idi. Bunlardan ayrı olarak, talimgâhtan yetişen öğrencilerden 100 kadar subay, teğmen rütbesiyle orduya katılmıştı.

Toplam olarak; 1.449 subay, 144 hesap memuru, 8 sanatkâr ikmal yapılmıştı. (Bu mevcutlara tabip, eczacı, veteriner subaylar dahil değildir.)

Millî Mücadele'nin başarıyla sonuçlanmasından sonra Harp Okulu ile ilgili düzenlemelere gidildi. İlk önce Mekâtib-i Askeriye Müfettişliği kuruldu. Ankara'daki Abidinpaşa Talimgâhı, 01 Nisan 1923'te Harp Okulu'na dönüştürüldü.

Ankara'da açılan bu okul ile ilgili olarak yeterince ayrıntılı araştırma ve çalışma yapılmamıştır. Dr.Ali GÜLER'in makalesi¹ konu ile ilgili olarak yapılmış en kapsamlı ve nitelikli çalışmadır. Bunun dışında Harp Okulu tarihi ile ilgili yapılan çalışmalarda konudan kısaca bahsedilmiş ve ayrıntısına girilmemiştir.² Ancak bunlar değerli bilgiler içermesine rağmen konu henüz tam olarak ortaya konulabilmiş değildir. Bu çalışmalara ve Harp Okulu tarihine bir katkı olması ve yeni bazı bilgileri içermesi bakımından dönemin öğrencisi olan Em.Korg. Enver AKA'nın kısa anılarını inceleyerek konuyu aktarmak istiyorum. Enver AKA³ bir kısmı meslekî bir dergide⁴ yayınlanan anılarına ek olarak 30 Mart 1983 tarihinde şunları yazmaktadır:

“İstiklal Savaşımız başlangıcında 1336(1920) yılında Ankara'da ulu ATATÜRK'ün bizzat verdiği emirle “Ankara Zâbit Namzetleri Talimgâhı” Cebeci'de Abidinpaşa Köşkünde kurulmuştur.

Bu talimgâhtan çıkan, savaşlarda şehit düşen ve sayıları çok azalmış olan gazilerimizin benden istedikleri tarihi ve manevî bir ödevi yerine getirmek için bu talimgâhtan çıkan ilk devrenin Başçavuşu ve birincisi olarak yetkililerden bir istirhamda bulunacağım.

İstiklal Savaşımızda kurulan bu Ankara Zâbit Namzetleri Talimgâhı yeniden kurulmaya başlayan ordumuza binlerce genç subay yetiştirmiştir. 01 Temmuz 1336 (1920) tarihinde Mustafa Kemal Paşa hazretleri tarafından kuruluşuna ait ve bilahare ilk devre subaylarının diploma merasiminde ATATÜRK tarafından ordumuzla ilgili nutkunun o tarihte Ankara'da çıkan Hâkimiyet-i Millîye gazetesindeki metnini ve yazıları (Ankara Milli Kütüphanesinde) araştırdım buldum. İlişik olarak sunduğum anılarımda bu neşriyatı yazdım.

İstiklal Savaşımızda kurulan bu Ankara Zâbit Namzetleri Talimgâhının harp tarihimizde İstiklal Savaşı ile ilgili milli tarihimizde layık olduğu yeri alması ve ATATÜRK'ün o tarihte ordu ile

¹ Ali GÜLER ; Milli Mücadele'de Kara Harp Okulu: Fotoğraflarla Ankara Abidinpaşa Köşkü Sınıf-ı Muhtelif Zâbit Namzetleri Talimgâhı Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 53, Cilt: XVIII, Temmuz 2002.

² Kara Harp Okulu; Harpokulu Tarihçesi 1834-1945, Ankara 1945. s.45-46.

³ **Enver AKA (1337-Sv.49)**, 1901 yılında Dimetoka'da doğdu. Ali Sabri Bey ile Emine Hanım'ın oğludur. İlk ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra Kuleli Askeri İdadisine girdi. Son sınıf öğrencisi iken Kurtuluş Savaşı'na katılmak üzere Anadolu'ya kaçtı. 01 Temmuz 1920'de Ankara'da Abidinpaşa Köşkü'nde kurulan Subay Talimgâhı'na katıldı. 01 Kasım 1920'de Süvari Asteğmen rütbesiyle mezun oldu. İlk görevi Güney Cephesi Karargâhında 1 inci Şube Mülhaklığıdır. Mart 1921'den Kasım 1921 tarihine kadar 20 nci Süvari Alayında Takım Komutanlığı görevinde bulundu. Muharebelerdeki yararlılıkları dolayısı ile Nisan 1921'de Teğmenliğe yükseltildi. Atandığı 14 üncü Sv. Tümeni ile de Büyük Taarruz ve Başkomutan Muharebesine katıldı. Büyük Tarruz Takip Harekâtında görev alarak zaferin kazanılmasına tanıklık etti. Zaferden sonra Üsteğmenliğe yükseltildi ve İstiklâl Madalyası ile ödüllendirildi. 1925-1926 yıllarında Harp Okulu'nda ikmâl eğitimini tamamladı. 1927-1930 arası Harp Akademisinde öğrenim görerek Kurmay Subay oldu. 30 Ağustos 1951'de Tuğgeneralliğe, 30 Ağustos 1954'de Tümgeneralliğe ve 30 Ağustos 1957'de Korgeneralliğe yükseltildi. Ağustos 1960'da emekliye ayrıldı. Emeklilik sonrası Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyeliğine seçildi. 06 Kasım 1963'de Senato Başkanı oldu. 1968 yılında senatörlük görevi sona erdi. 17 Eylül 1988'de Ankara'da öldü. Cebeci'deki Asrî Mezarlıkta toprağa verildi. (Bu özgeçmiş, Genelkurmay ATASE Başkanlığı; Türk Silahlı Kuvvetlerinde Görev Alan Korgeneral ve Koramirallerin Biyografileri adlı çalışma ile Fahri ÇOKER; Türk Parlamento Tarihi Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri I.Cilt (1961-1964) Ankara 1998 adlı kitaptan yararlanılarak özetlenmiştir.)

⁴ Enver AKA; Ankara Subay Adayları Okulunun 50. Yıldönümü Sebebiyle Yaptığı Konuşma, Türkiye Eski Muharipler Dergisi, Sayı: 7-8, 1970, sayfa:435.

ilgili, mühim gördüğüm nutkunun yayınlanmakta olan ATATÜRK söylevleri kitaplarında yerini almasını istirham ediyorum.

Yaşlı bir silah arkadaşınız olarak şehit ve gazi arkadaşlarımın bu dileklerinin yerine getirildiğini görürsem çok mutlu olacağım. Saygılarımı sunarım.

Em.Korgeneral Enver AKA”

Enver AKA bu kısa anılarının değerlendirilmesinin amacını bu şekilde ifade ettikten sonra okul ve diploma töreni ile ilgili olarak şunları yazmaktadır:

“İstiklal Savaşımızda milli ordumuza binlerce zâbit namzedi yetiştiren ve Kuvay-ı Milliye ruhu ile vatanının kurtuluşu ve istiklâli için çarpışarak yüzlerce şehit veren kardeşlerimizin ve bu savaşı katılmış, adedleride pek azalmış olan gazi arkadaşlarımın isteklerini yerine getirmek; Ankara Zâbit Namzetleri Talimğâhının İstiklal Savaşındaki rolünü harp tarihimize milli mücadele tarihimizde haklı yerini alması için bu güne kadar yapılamayan bu tarihi vatan vazifesini üzerime aldım.

Mustafa Kemal Paşa 24 Haziran 1336 (1920) günü, İstanbul’dan kaçıp Ankara’ya gelen Kuleli Askeri Lisesi öğrencilerini ziyareti esnasında, bizzat yaveri Yüzbaşı Rüsuhi beye verdiği emirle Ankara Zâbit Namzetleri Talimğâhını kurmasını emretmiştir. Talimğâh bu emir üzerine 01 Temmuz 1336 (1920) günü Abidinpaşa Köşkünde kurulmuştur.

Bu talimğâhın ilk devresinden zâbit namzedi olarak birincilikle çıkan ve diploma merasiminde Mustafa Kemal Paşa’nın elinden diplomasını alan bir subay olarak bu kuruluşla ilgili anılarımı aşağıda arz ediyorum.

1919 yılında Kuleli Askeri Lisesini bitirmiş 18 yaşında bir öğrenci idim. İstanbul düşman donanmasının ve ordusunun işgali altında, Yunanlılar İzmir’i işgal etmişler güneyde İtalyanlar, Adana bölgesinde Fransızlar, doğuda İngiliz ve Ermeniler her tarafta kan ve barut kokuları. Türk milleti matem ve ıztırap içinde idi.

O zaman yenilmeyen, yılmayan ve teslim olmayan tek bir kuvvet vardı o da Türkün göğsünde ve benliğinde daima gururla taşıdığı vatan aşkı, mertlik, sonuna kadar döğüşmek, şehitlik imanı ve hürriyet aşkı.

İşte bu imanla ilk günden itibaren, istilacılara yer yer karşı çıkan ve vatanını müdafaaya başlayan bu cesur ve fedakâr insanlar 19 Mayıs’ta Mustafa Kemal Paşa’nın “Ya İstiklal Ya Ölüm” parolası ile açmış olduğu mücadele bayrağı altında toplanmaya başlamışlardır.

İşte memleketin bu kara günlerinde Kuleli Askeri Lsesindeki biz öğrenciler de Anadolu’ya kaçma kararı verdik. 09 Haziran 1920 tarihinde ilk 15 kişilik bir katile ile Paşabahçe vapuru ile Mudanya’ya kaçtık. Bir hafta içinde Bursa’da toplanan 60 kadar arkadaşımızla, Bursa Müdafaai Hukuk Teşkilâtının tedarik ettiği yaylı arabalarla Karaköy’e ve oradan da trenle Ankara’ya geldik.

Ankara'da bize Cebeci Hastanesinin o zamanki tek katlı bir pavyonunu tahsis etmişlerdi. Yeni gelenlerle 100 kişiye çıkan mevcudumuzla bir bölük teşkil ettik. Arkadaşlarım da beni kendilerine bölük Başçavuşu seçtiler. Aradan 2-3 gün geçmişti ki Mustafa Kemal Paşa'nın bizleri görmek için geleceği haber verildi. Tarih:24 Haziran 1336 (1920).

Mustafa Kemal Paşa'yı bölüğümüzle saf nizamında karşıladık. Bölüğü kendilerine ben takdim ettim. Koşušta toplanmamızı emir buyurdular. Yanlarında Fevzi Paşa, Ali Fuat Paşa ve babası İ.Fazıl Paşa, Albay İsmet Bey (Paşa) Hamdullah Suphi Bey, bazı mebuslar ve kumandanlar vardı.

Mustafa Kemal Paşa bir isteğimiz olup olmadığını sordu. Bunun üzerine arkadaşlarım namına bir konuşma yaptım. Özet olarak; "Her türlü müşkülât ve tehlikelere göğüs gererek bir Türk eri gibi düşmanla çarpışmak için geldiğimizi ve bizleri hemen cepheye göndermelerini istediğimizi ifade eden sözlerim ile arkadaşlarımın vatan sevgilerini izhar eden sözleri" Mustafa Kemal Paşa'yı, Fevzi Paşa'yı ve yanında bulunanları çok hislendirmiş ve gözlerini yaşartmıştır.

Mustafa Kemal Paşa bizlerle vatanımızın o günkü durumunu açıklayan içli bir konuşma yaptı ve Ankara Zâbit Namzetleri Talimgâhının hemen kurulması için Yaveri Yüzbaşı Rüsuhi Bey'e emir verdi. En kısa zamanda bu talimgâhtan subay olarak cephelere gideceğimizi, vatanın kurtuluşu için Türk Ordusu saflarında düşmanla çarpışarak onları Anavatanımızda imha edeceğimizi söyleyerek bizlere iltifatta bulundu. Milli mücadelede, Anadolu'da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının emriyle "Zâbit Namzetleri Talimgâhı" Cebeci'de Abidinpaşa Köşkü adı ile anılan binada bu suretle kurulmuş oldu.

Hastane pavyonundaki yatak ve battaniyelerimizi omuzlarımızda taşıyarak Abidinpaşa Köşkünün odalarında yerlere sererek yeni yuvamıza ve silahlarımıza kavuştuk.

Ankara'da çıkan 24 Haziran 1336 (1920) tarih ve 40 No.lu Hâkimiyyet-i Millîye gazetesinin 4'üncü sahifesinde bu günle ilgili çıkan yazı şöyleydi:

"KULELİ TALEBESİNİN TEBRİKÂTI: Aynı gün zarfında Mustafa Kemal Paşa Hazretleri İstanbul'dan firar eden Kuleli İdadisi talebesiyle de ayrıca bayramlaşmış ve talebe efendiler namına 3. sınıf Başçavuşu Enver Efendi tarafından bir hitabe okunmuştur. Bunda milletin istihlâsının başlangıcı addedilecek olan bu günkü vaziyette kendilerine düşen vazifeyi severek kabul ettiklerini ifade ederek hürriyet mücadelesinde binlerce kurban veren Harbiye Talebesini anmışlar ve memleketin istiklâli uğrunda onlardan geri kalmayacaklarını zikretmişlerdir."

Diploma törenimizi ise şöyle gerçekleştirdi:⁵ Dört aylık sıkı bir eğitimden sonra Ankara Zâbit Namzetleri Talimgâhının ilk devresinin diploma merasimi yapıldı. Bu merasimde Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Paşa (Mareşal), kumandanlar, milletvekilleri, Rus Büyükelçisi de hazır bulunmuştu. Birinci devrenin Başçavuşu ve birincisi olarak hazırlanmış olduğum konuşmayı heyecanla okudum.

⁵ Enver AKA bu törenin tarihini yazmamıştır. ATATÜRK'ün okulun şeref defterine yazdığı hatıradan bu tarihin 01 Kasım 1920 olduğunu anlıyoruz. Yani gerek diploma töreni gerekse ATATÜRK'ün konuşması 01 Kasım 1920 tarihinde gerçekleşmiştir.

62 yıl önce (Anılar 1983 yılında kaleme alındığı için ifade edilmiştir. S.A) Mustafa Kemal Paşa'nın huzurundaki bu tarihi uzun konuşmadan bir kısmını burada tekrar edeyim:

“Muhterem Kumandanlarım ve Beyefendiler

Bugün büyük bir saadet ve şerefle memleketimizin kurtuluşu için amellerimizin ilkinde kavuştuk. Bu bizim için hayatımızda şimdiye kadar tatmadığımız en büyük bahtiyarlıktır.

Milletimizin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesiyle bugün ordunun genç birer zâbiti olduk. Bu vatan için şehit olan babalarımızın, kardaşlarımızın intikamlarını almak için vatanın kurtuluşu uğrunda canlarımızı feda edeceğimize yemin ediyoruz.

Düşmanlarımız bu günkü Türk milleti evladlarından korkmalı ve anlamalıdır ki adalet ışığının parlayacağı hak günü daha kanı silinmemiş süngülerimizle kazanılacaktır. Bu dirilen süngüler bu kınından sıyrılan kılınçlar hakkın mücessem timsalidir.

Bütün garp görsün ve titresin ki, altı yüz senelik şerefli tarihinin zaferleri ile dalgalanan al bayrakları altında vatanlarını korumak için kendilerine makber yapmak isteyen ya ölüm ya istiklâl diye haykıran bir Türk nesli, bir Türk gençliği var. İşte bu gençlik ki ruhlarının en derinliklerinden çıkan bir feryad, “Türkler ölmez ve ölmeyecektir diyor”. Yaşasın vatanın saf ve asil halkı, Yaşasın milletin istihlâs kahramanları, yaşasın gençlik.”

Benim bu konuşmamdan sonra Mustafa Kemal Paşa da bir konuşma yaptı. Şimdi sizlere o tarihte Ankara’da çıkmakta olan (Hâkimiyet-i Millîye) gazetesinin 07 Kasım 1336 (1920) Pazar günkü nüshasında neşredilen ve bu talimğâhın ehemmiyetini belirten yazısı ile Mustafa Kemal Paşa'nın irad ettikleri nutku aynen vereceğim. Hâkimiyet-i Millîye gazetesi Ankara’da Milli Kütüphanemiz arşivinde mevcuttur. Bu nutuk ATATÜRK Söylevleri adı ile çıkan kitaplarda neşredilmemiştir.⁶

07 Kasım 1336 (1920) tarihli Hâkimiyet-i Millîye Gazetesi yazısına şöyle başlıyor:

Münevver Kahramanlar

Geçen gün Ankara Genç Ordunun yeni bir ihtifaline daha şahit oldu. İstanbul’dan koşup gelen, Anavatana iltihak eden mektepliler, Ankara’da Genç Orduya ilk Talimğâhlarını açmışlardı. Bunlardan bir kısmı geçenlerde tahsillerini ikmal etmişler, Şahâdetnamelerini almışlardır.

Genç zâbitlere şahâdetname tevzii merasiminde pek çok zevat hazır bulunmuş, merasime Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri riyaset etmişlerdir. Bu vesile ile nutuklar

⁶ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri adlı kitabın sonraki baskılarında bu söz yer almıştır. Enver AKA bu sözü adı geçen gazeteden aktarırken bazı küçük yanlışlar ve atlamalar yapmıştır. Ayrıca bu konuşma, Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri adlı kitaba da bazı küçük yanlışlıklar ve atlamalar yapılarak aktarılmıştır. Bu yüzden gazetedeki yazılanlar tarafımdan yeniden okunmuş ve yanlışlıklar düzeltilmiştir. Burada yazılan bölüm tarafımdan düzeltilmiş halidir. (S.A)

teâfî edilmiş, mektep kumandanı beyin nutkunu mektepten birincilikle neş'et eden Edirne'li Enver Efendinin hitabesi takib etmiş, nihayet Mustafa Kemal Paşa Hazretleri sureti atide münderiç nutku irad etmiştir.

Milletin istihlâsı vatan emrindeki âzim ve imana canlı bir misâl teşkil eden bu merasim hâzırûnda unutulmaz hatıralar bırakmıştır.

“Efendiler⁷;

Garbın hiçbir vakit afv edemeyeceğimiz zalimleri, memleketimiz Türkiye'yi parçalamak, bu topraklarda yaşayan milletimizin haysiyetini, istiklâlini pây-mâl etmek için verdikleri asırlık kararı en nihayet mevki-i tatbîke koyarken milletimiz, bu gün cihana şâmil inkılâbat ve ihtilâlât içinde mevcudiyetini muhafaza lüzumuna kanidir. Bu kanaat memleketimizin ve milletimizin, bütün cihan-ı beşeriyete cidden haiz-i kıymet olduğunu bihakkın takdir ettirmelidir.

Millet, kendine bütün zalim nazarlar ve feci teşebbüsler karşısında ciddî, hakikî mevcudiyetle ayaklandı ve bunun neticesi olarak Ankara'da Büyük Millet Meclisi vücuda geldi.

Bittabi hainlerden bahsetmek istemem. Fakat kanaatıma nazaran bütün efrad-ı milletimiz bu teşekkül eden vaziyetin tarsin ve takviyesi muvaffakiyeti için bütün mevcudiyetlerini hasretmişlerdir.

Bunun en kıymetli ve bariz misali, mevcudiyetleriyle teessüs etmiş olan bu müessese-i askeriyenin teessüsüne bahis olmuş olan muhataplarımız gençlerdir.

Filhakika, bu gençler başlarında zâbitleri ve muallimleri oldukları halde buraya gelmişler⁸ ve burada fedakârlığın maddî bir misalini vücuda getirmişlerdir. Bundan dolayı esasen didkârı şayan-ı takdir ve tebriktir.

Efendiler;

Milletimizin ve onun sevk-i idaresini deruhte etmiş olan Büyük Millet Meclisinin büyük mücadelede behemahal muvaffak olacağına eminim. Bu hususatin temini için esbab-ı avamil vesait mevcuttur.

Burada yalnız şunu zikretmek isterim. Bu esbab⁹ ve avamilin başında en müessiri ordumuzdur. Ordumuz hayat ve haysiyet mücadelesinde milletin ve milletin gayelerinin yegâne istinatgâhidir.

Ordu kendisine teveccüh eden bu vazife-i mübeccelesinde bihakkın muvaffak olabilmesi için lâzım gelen evsafın birincisi, demir gibi bir inzibattır. Orduda inzibatın yegâne vasıta-i tecellisi, münevver, kahraman, fedakâr zâbitandır.

⁷ ATATÜRK'ün konuşmasıdır. (S.A)

⁸ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'nde bu bölüm bulunmamaktadır. Hâkimiyet-i Millîye Gazetesinin 07 Teşrin-i sânî (Kasım) 1336 (1920) tarihli nüshasından okunarak eklenmiştir. (S.A)

⁹ Orijinalinde “isbat” yazmaktadır. Yanlış yazıldığı bellidir. Gazete bunun gibi birkaç yanlış yazım daha yapmıştır ancak onlar tarafımızdan olması gerektiği gibi aktarılmıştır.(S.A)

Bugün ordumuz zâbitanı saydığım evsafa tamamen maliktir. Fakat buna bir şey ilâve etmek lâzımdır ki, bu içinde bulunduğu şu fevkalâde ahval ve şeraitin heyecanlarıyla, gayeleriyle yetişecek olan genç zâbitlerimiz bize istiklâl için daha kuvvetli ümitler bahşedeceklerdir.

İşte bu gün bu basit ve debdebesiz merasimle Büyük Millet Meclisi namına büyük bir mükâfata **mazhar** olmuş bulunuyoruz.

Ordumuz bu günün şeraitine, bu günün evsafına malik genç zâbitana malik olacak ve ordu bu genç zâbitanla cidden iftihar edecektir.

Bu zâbitanı Büyük Millet Meclisine mesaisiyle takdim eden Mektep Müdürü ve rûfeka-yı mesaisini Büyük Millet Meclisi namına tebrik ederim.”

Bu tarihi merasimden sonra Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin elinden aldığım Şahadetname ile birincilik mükafatı olarak bana verdikleri dürbün, benim için hayatım boyunca en değerli birer hatıra olmuştur.”¹⁰

ATATÜRK bu tören esnasında okulun şeref defterine de bir hatıra yazmıştır. 01 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1336 (1920) tarihli bu hatıra şöyledir: “ *Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti, ya istiklâl ya ölüm ahdiyle yetişen ilk istiklâl zâbitanının ordu ve milletimize takdim ve tevdî olunduğunu görmekte bahtiyarım.*” ¹¹

Bu yazının hemen altında da Müdâfaa-i Milliye Reisi Fevzi Paşa'nın yazısı vardır. O'da şunları yazmıştır: “Milletimin gözbebeği olan istiklâlperver genç zâbitanı tebrik ile kesb-i şeref eder, milletimize hüsn-i hizmetler ifasını Cenâb-ı hakdan tazarrû eylerim”. Yine burada Şer'îye ve Evkaf Vekili Mustafa Fehmi Efendi'nin de bir yazısı bulunmaktadır. Törende bulunanlardan Azerbaycan Elçisi Abilof, Ukrayna Elçisi Frunze ve Ukrayna Genelkurmay Başkanı Andre de hatıra defterine günün anlam ve önemine uygun yazılar yazmışlardır.¹²

ATATÜRK 10 Kasım 1920 tarihinde, Ankara Erkek Öğretmen Okulu'nun, Zâbit Namzetleri Talimgâhının ilk mezunları şerefine verdiği yemeğe de katılarak duyduğu memnuniyeti yansıtmış oldu.¹³

Abidinpaşa Köşkündeki bu Zâbit Namzetleri Talimgâhından mezun olan subay adaylarının bir çoğu Kurtuluş Savaşının değişik cephelerinde kahramanca mücadele ettiler. Bu mezunlardan 50 kadarı çeşitli cephelerde şehit oldular. Sadece Piyade ve Süvari sınıfından şehit olanların sayısı 44'tür. Bir çoğu da savaş meydanında yaralanarak gazi oldular veya malûlen emekli olmak zorunda kaldılar. Alb.Nuri PAMİR gibi daha sonraki savaşlarda da şehit olanlar oldu. Sonraki yıllarda Muhittin ÖNÜR, Ali KESKİNER, Tekin ARIBURUN gibi 3 kişi Orgeneral, 9 kişi de

¹⁰ Enver AKA'nın 6 sayfa tutan anılarının bir sureti özel arşivimizde bulunmaktadır.

¹¹ Utkan KOCATÜRK; Atatürk'ün Hatıra Defterlerine Yazdıkları, Ankara 1971, s.6.

¹² S.Arif TERZİOĞLU; Yazılmayan Yönleriyle Atatürk, İstanbul 1963, s.26-27.

¹³ Hâkimiyet-i Millîye Gazetesi, 11 Teşrîn-i sâni(Kasım) 1336(1920).

Korgeneral olmuştur.¹⁴ Okulun diğer bir çok mensubu çeşitli rütbe ve görevlerde başarılı faaliyetlere imza atmışlardır.

¹⁴ Şehit olanlar ve mezunlar ile ilgili bilgiler özlük dosyalarından derlenmiştir.